

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Kowacz-Braun (spr.)
Sędziowie:	SSA Regina Kurek SSA Marek Boniecki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Beata Lech

po rozpoznaniu w dniu 2 marca 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. B.

przeciwko Szpitalowi (...) w Z.

o zmianę wysokości renty i odszkodowanie

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 22 grudnia 2014 r. sygn. akt I C 326/14

1. zmienia zaskarżony wyrok i nadaje mu treść:

„I. zasądza od strony pozwanej Szpitala (...) w Z. na rzecz powoda J. B. kwotę 73.940 zł (siedemdziesiąt trzy tysiące dziewięćset czterdzieści złotych) z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 39.900 zł (trzydzieści dziewięć tysięcy dziewięćset złotych) od dnia 29 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty;

- 20.000 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) od dnia 10 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;

- 14.040 zł (czternaście tysięcy czterdzieści złotych) od dnia 22 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;

II. zasądza od strony pozwanej Szpitala (...) w Z. na rzecz powoda J. B. rentę w kwocie 1.177 zł (jeden tysiąc sto siedemdziesiąt siedem złotych) płatną do 10 dnia każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności, począwszy od dnia 1 stycznia 2015 r. w miejsce renty wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie do sygn. akt I C 305/01;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. nakazuje pobrać od strony pozwanej Szpitala (...) w Z. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 8.871,50 zł (osiem tysięcy osiemset siedemdziesiąt jeden złotych 50/100) tytułem nieuiszczonej opłaty od uwzględnionej części powództwa oraz zwrotu wydatków poniesionych przez Skarb Państwa;

V. zasądza od strony pozwanej Szpitala (...) w Z. na rzecz powoda J. B. kwotę 1.447 zł (jeden tysiąc czterysta czterdzieści siedem złotych) tytułem kosztów procesu;

VI. nie obciąża powoda pozostałymi kosztami procesu”;

2. oddala apelację powoda oraz strony pozwanej w pozostałych częściach;

3. zasądza od powoda J. B. na rzecz strony pozwanej Szpitala (...) w Z. kwotę 4.521 zł (cztery tysiące pięćset dwadzieścia jeden złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

4. nakazuje pobrać od strony pozwanej Szpitala (...) w Z. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 562 zł (pięćset sześćdziesiąt dwa złote) tytułem nieuiszczonej opłaty od uwzględnionej części apelacji powoda;

5. nakazuje pobrać od powoda J. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie kwotę 383,64 zł (trzysta osiemdziesiąt trzy złote 64/100) tytułem zwrotu wydatków poniesionych przez Skarb Państwa.

SSA Regina Kurek SSA Anna Kowacz – Braun SSA Marek Boniecki

Sygn. akt I ACa 369/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 2 marca 2016 r.

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu w sprawie o sygn. akt I C 326/14 z powództwa J. B. przeciwko Szpitalowi (...) w Z.

I. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 121 100 zł z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 39 900zł od dnia 29.12.2011r. do dnia zapłaty,

- 20 000 zł od dnia 10.12.2014r. do dnia zapłaty,

II. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda rentę w kwocie 2 531 zł płatną do 10-tego każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki począwszy od dnia 1.01.2015 roku w miejsce renty wynikającej z wyroku SO w Nowym Sączu z dnia 27.11.2002 roku w sprawie do sygn. akt IC 305/01,

III. w pozostałym zakresie powództwo oddalił,

IV. nakazał ściągnąć od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Nowym Sączu kwotę 13.956,13 zł tytułem kosztów postępowania

V. zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 3 617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Okręgowy przyjął za bezsporne między stronami, że wyrokiem z dnia 27 listopada 2002 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu do sygn. I C 305/01 zasądził od strony pozwanej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Z. na rzecz powoda kwotę 150 000 zł tytułem zadośćuczynienia, 10 000 zł odszkodowania za leki i koszty protezy, rentę skapitalizowaną za okres 2 lat w kwocie 4 800 zł oraz rentę uzupełniającą w kwocie 200 zł. Renta została powodowi przyznana z uwagi na zmniejszone widoki na przyszłość, że nie będzie mógł pomagać w gospodarstwie rolnym i zostać strażakiem. Ustalono również odpowiedzialność strony pozwanej na przyszłość za szkody powstałe u powoda w wyniku niewłaściwego leczenia szpitalnego. W dniu 13 października 2000 r. powód uległ wypadkowi w lesie. Drzewo przygniotło mu lewą nogę w okolicy stawu skokowego i połowy podudzia. Złamanie nastawiono mu w pozwanym szpitalu i zalecono leczenie zachowawcze w domu. W złamaną kończynę wdała się jednak gangrena. Powoda w dniu 31 października 2000 r. poddano amputacji połowy lewego podudzia w szpitalu (...) w K..

Nadto Sąd Okręgowy ustalił, że orzeczeniem z 2001 r. powód został zaliczony do osób o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, ze wskazaniem do podjęcia pracy lekkiej w warunkach specjalnych. Decyzją ZUS z dnia 1 października 2003 r. powodowi przyznano rentę socjalną w kwocie 419 zł netto na stałe, uznając, że jest on niepełnosprawny w stopniu umiarkowanym. W 2009 r. powód ostatni raz wymienił protezę na nową, która została zrefundowana. Od tego czasu nie wymienił protezy, bo nie było go stać. Kwotę zadośćuczynienia wykorzystał na zmiany protez i zakup samochodu z 2006 r. Powód ma obecnie 31 lat. Ukończył jedynie liceum ogólnokształcące. Nie podjął studiów w wymarzonej dziedzinie informatyki, stwierdzając, że w tym zawodzie nie uzyska zatrudnienia. Ponadto z uwagi na wypadek i amputację musiał zweryfikować swoje marzenia. Od 2002 r. do 2011 r. podejmował zatrudnienie jako kasjer na wyciągu. Pracował praktycznie przez cały czas. Miał jedynie przerwę w tzw. sezonie martwym w październiku - listopadzie każdego roku. W okresie od 10 czerwca 2004 do 15 sierpnia 2008 roku powód pracował na ¼ etatu w wypożyczalni rowerów górskich, a od 22 grudnia 2008 r. do 28 lutego 2009 r. i od 4 stycznia 2010 r. do 28 lutego 2010 r. oraz od 3 stycznia 2011 r. do 28 lutego 2011 r. jako kasjer w (...) na ¼ etatu. Jego zarobki wynosiły netto 1500 zł miesięcznie. Powód przerwał zatrudnienie z uwagi na problemy z kręgosłupem, biodrem i kolanem prawej nogi, którą przeciążył z uwagi na częściowo amputowaną nogę. Powód nie starał się o pracę w zakładzie chronionym na terenie miejsca zamieszkania w zlewni mleczarskiej w S., gdyż praca ta mu się nie podobała. Obecnie mieszka sam w miejscowości C.. Jego rodzice przebywają w USA. Powód okresowo, co pół roku ich odwiedza. Jego pobyty trwają po kilka tygodni. Obecnie powód wybiera się do USA na pół roku. W bieżących sprawach w Polsce powodowi pomagają sąsiedzi. Powód ma przygotowany dla własnych potrzeb przysznic, jednak boi się z niego korzystać, gdyż obawia się o poślizgnięcie. Obecnie używa krzesła do kąpielii. W dniach 16 czerwca 2014 r. do 20 czerwca 2014 r. powód przebywał w szpitalu w N. z uwagi na zaplanowany zabieg artroskopii kolana prawego. W okresie od 6 lipca 2014 r. do 3 sierpnia 2014 r. powód przebywał w szpitalu w Z. na rehabilitacji, gdzie został poddany ćwiczeniom i zabiegom fizykalnym mającym poprawić stan kikuta. Po zakończeniu tej rehabilitacji podjął jeszcze rehabilitację 2-tygodniową. Rehabilitacja ta była bezpłatna w ramach NFZ. Powód obecnie pobiera rentę socjalną w kwocie 600 zł oraz przyznaną rentę od strony pozwanej w kwocie 200 zł miesięcznie. Pobiera też zasiłek pielęgnacyjny w kwocie 150 zł. Korzysta ze wsparcia finansowego rodziny. Utrzymanie domu wynosi go: 200 zł energia elektryczna, gaz 100 zł miesięcznie, Internet 70 zł, śmieci 57 zł, 50 zł rocznie wywóz szamba. Powód jest kawalerem. Ma samochód, którego ubezpieczenie kosztuje 330 zł, a paliwo po 50 zł na dwa dni. Zakupuje rocznie: pończochy frote - 60 sztuk i pończochy silikonowe 65-70 sztuk. Koszt pończochy frote wynosi 60 zł za sztukę, koszt pończochy żelowej za sztukę to 380 zł. Koszt pończoch frote w 2008 roku wynosił 13 zł za sztukę, a silikonowych 280-290 zł za sztukę. Powód zużywa też 3 klapy kolanowe. Jedna kłapa kolanowa kosztuje 1500 zł. Powód nie przyjmuje leków. Zakupuje kosmetyki do pielęgnacji kikuta w tym kremy, środki do pielęgnacji za kwotę ponad 1000 zł na rok. Powód korzysta z refundacji (...) na zakup pończoch. Powód w wyniku dozanego wypadku w dniu 13 października 2000 r. utracił stopę i ½ podudzia lewego. Wymaga wymiany protezy, stara proteza jest zbyt krótka i powoduje silne bóle kręgosłupa. Dla prawidłowego funkcjonowania powoda konieczne jest zastosowanie protezy modularnej, które wykonuje firma (...) sp. z o.o. P.. Proteza powinna być wykonana z komponentów albuminowych bądź tytanowych dla zmniejszenia jej masy. Powód powinien jako osoba młoda używać leja protezowego podudzia w systemie (...). System ten zapobiega powstaniu stawu rzekomego pomiędzy kikutem a lejem i wspomaga krążenie krwi. Regulowany amortyzator uderzeń i nowej konstrukcji adapter skrętny zwiększają komfort chodzenia i oszczędzają stawy i nogi. Stosowane leje protezowe

i ortozelowe nie dają takiego komfortu ich używania. Wskazane jest również użycie stopy protezowej węglowej - (...). Wskazana proteza nie jest najdroższą na rynku, tylko odpowiada optymalnemu funkcjonowaniu powoda. Obecna proteza, której używał powód uległa zużyciu. Powód wymaga również zaopatrzenia w protezę typu a., dla podniesienia komfortu życia. Proteza w zaopatrzenie, której wymaga powód składa się z leja protezowego i stopy. Powód mieszka w terenie górzystym, a w jego domu są schody. Są to czynniki wymagające mocniejszych elementów. Powód może korzystać z wymiany protezy w ramach NFZ co 3 lata. Może też ubiegać się o dofinansowanie do protez z NFZ w ramach (...). Także z (...)u od 2013 roku w ramach programu Aktywny Samorząd może uzyskać dodatkowe środki na wykonanie protez niezależnie od innych źródeł finansowania. Powód korzysta z obecnej protezy od 8 lat, przez co możliwa była zmiana obwodu kikuta, który głębiej wszedł w lej i to staje się przyczyną odczuwalnego skrócenia protezy. Obecnie pacjentom przysługuje 12 sztuk pończoch kikutowych rocznie refundowanych z NFZ. Większość obecnie wykonywanych protez to protezy modułowe, takim przykładem jest system H.. Po 14 latach od amputacji powód ma ukształtowany kikut i po wykonaniu nowej protezy wymiana leja z uwagi na obwód kikuta będzie tylko sporadyczna. Proteza z elementami modułowymi z silikonem S. kosztuje 29 900 zł, proteza podudzia na elementach modułowych z systemem podciśnienia U. kosztuje 39 700 zł, proteza podudzia na elementach modułowych z systemem podciśnienia H. kosztuje 39 900 zł, proteza kąpielowa kosztuje 20 000 zł. W przypadku zaopatrzenia powoda w protezę z systemem H. na koszty jej eksploatacji będą się składały: roczne koszty jednej wymiany leja z uwagi na ustabilizowanie kikuta, koszty 2-krotnej wymiany w ciągu roku klapy-kolanowej 3 000 zł, koszty jednego leja poliuratenowego za 2 300 zł, koszty zakupu kosmetyków do pielęgnacji -1500 zł. Wezwaniem z dnia 18 listopada 2011 r. nadanym w tym samym dniu powód wezwał stronę pozwaną do uiszczenia na jego rzecz kwoty 40 000 zł, tytułem równowartości kosztów zakupu protezy modułowej firmy (...) w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pismo powoda pozostało bez odpowiedzi.

Ustalając stan faktyczny Sąd pierwszej instancji oparł się na dokumentacji przedłożonej przez strony, opinii biegłych i wyceny protezy obecnie powodowi niezbędnej do funkcjonowania oraz na zeznaniach powoda. Ustaleń w zakresie tego, czy powód wymaga zaopatrzenia w nową protezę i typu tej protezy Sąd Okręgowy dokonał na podstawie opinii biegłych z (...) w K. wraz z opiniami uzupełniającymi. W zakresie wyceny protezy koniecznej dla powoda wraz z miesięcznymi wydatkami na jej eksploatację Sąd oparł się na opinii biegłego M. C.. Sąd nie dał natomiast wiary wycenie protezy sporządzonej przez firmę (...) na zlecenie powoda oraz informacjom uzyskanym przez powoda od innych firm protetycznych w tym firmy (...) -k. 146. Nieprzydatna była opinia sporządzona przez biegłego W. M., który nie dokonał wyceny zleconej mu przez Sąd Okręgowy.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że odpowiedzialność strony pozwanej za skutki niewłaściwego leczenia z dnia 13 października 2000 r., w skutek którego powodowi amputowano następnie część lewej nogi, nie budziła wątpliwości wobec ustalenia odpowiedzialności pozwanego na przyszłość w punkcie IV wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 27 listopada 2002 r do sygn. IC 305/01. Strona pozwana nie kwestionowała swojej legitymacji bierniej w przedmiotowej sprawie. Odszkodowanie z art. 444 § 1 k.c. obejmuje wszelkie wydatki pozostające w związku z uszkodzeniem ciała lub rozstrojem zdrowia, jeżeli są konieczne i celowe. Sąd pierwszej instancji uznał, że w rozpoznawanej sprawie takim wydatkiem jest zakup nowej protezy przez powoda. Konieczność wymiany dotychczasowej protezy na nową typu H. potwierdzili biegli w opinii (...) w K., zaś jej wyceny dokonał biegły M. C.. Niezasadne były zarzuty strony pozwanej, że nie odpowiada ona za nieprawidłowe dobranie powodowi dotychczasowej protezy, co powoduje u niego ból i wrażenie, że proteza jest zbyt krótka. Biegli wyjaśnili, że dotychczasowa proteza była dobrana prawidłowo i uległa normalnemu zużyciu, zaś kikut powoda w sposób naturalny zmienił obwód, w związku z czym wpada do leja protezy, przez co wydaje się ona powodowi krótsza. Sąd Okręgowy uznał także, że powód wymaga zaopatrzenia w protezę kąpielową, opierając się na zeznaniach powoda i opinii biegłych z (...). Powód ma trudności związane z higieną osobistą podczas kąpieli, proteza ta ułatwi mu codzienne funkcjonowanie, w tym zniweluje obawy o poślizgnięcie się pod prysznicem. Tytułem odszkodowania Sąd Okręgowy zasądził zatem na rzecz powoda kwotę 59 900 zł w pozostałym zakresie powództwo oddalając. Ustawowe odsetki od przyznanego odszkodowania Sąd pierwszej instancji zasądził: a) od kwoty 39 900 zł od dnia 29 grudnia 2011, tj. od dnia wniesienia pozwu, gdyż trzy tygodnie przed wystąpieniem na drogę sądową powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty 40.000 zł celem zakupu nowej protezy, lecz bezskutecznie; biorąc pod uwagę okres obiegu korespondencji i czas wskazany przez powoda w wezwaniu do

zapłaty oraz treść art. 455 k.c. Sąd Okręgowy uznał, że wraz z momentem doręczenia wezwania do zapłaty i upływem 7 dniowego terminu na zapłatę strona pozwana pozostawała w zwłoce; b) od kwoty 20 000 zł od dnia 10 grudnia 2014 roku, gdyż powód dopiero na tej rozprawie w obecności strony pozwanej określił ostatecznie swoje roszczenie, żądania o pokrycie kosztów zakupu protezy kąpielowej nie zgłaszał przed wystąpieniem z niniejszą sprawą stronie pozwanej.

Sąd Okręgowy częściowo uwzględnił także roszczenie powoda o podwyższenie renty. Powód uzasadnił je zwiększonymi kosztami utrzymania protezy i utraconymi zarobkami. Dopuszczalność zgłoszenia takiego roszczenia wynikała z art. 907 § 1 i 2 k. c. Powód nie wykazał zasadności żądania kwoty 1 240 zł miesięcznie tytułem utraconych zarobków. Przedłożył jedynie orzeczenia o niepełnosprawności umiarkowanej, nie dostarczył żadnego aktualnego orzeczenia o niepełnosprawności całkowitej, która wyłączałaby go z aktywności zawodowej. Nie domagał się także przeprowadzenia opinii w tym zakresie, wnioski w tym przedmiocie zgłosiła tylko strona pozwana, który zresztą na ostatniej rozprawie cofnęła. Powód nie udowodnił zatem, że jego obecny stan zdrowia i niemożność podjęcia pracy pozostaje w bezpośrednim związku przyczynowym z niewłaściwym leczeniem u strony pozwanej. Ponadto w orzeczeniu o umiarkowanej niezdolności do pracy zawarte jest wskazanie do prac lekkich, które powód mógł podjąć oraz w warunkach specjalnych. Powód jednak nie starał się o podjęcie pracy w takich warunkach, praca taka mu nie odpowiadała. Nie można strony pozwanej obciążać nieuzasadnionym i dobrowolnym brakiem aktywności zawodowej powoda. Powód nie wykazał też czy różniłoby się jego wynagrodzenie, gdyby podjął pracę lekką w warunkach specjalnych od minimalnego wynagrodzenia netto od 1 stycznia 2014 r, którego się domagał. Renta z art. 444 § 2 k.c. powinna odpowiadać różnicy między zarobkami, jakie poszkodowany mógłby osiągać, gdyby nie uległ wypadkowi, a wynagrodzeniem, jakie - w konkretnych warunkach - jest w stanie uzyskać przy wykorzystaniu aktualnej zdolności do pracy. Ustalenie wysokości zarobków, których poszkodowany faktycznie nie osiąga, wymaga odwołania się do określonych założeń i podjęcia próby ustalenia hipotetycznego przebiegu zdarzeń. Sąd pierwszej instancji przyznał powodowi jedynie rentę związaną ze zwiększonymi kosztami utrzymania nowej protezy wg wycień biegłego M. C. w kwocie 2 331 zł, począwszy od 1 stycznia 2015 r. Średnioroczne koszty utrzymania protezy typu H. to: 3 000 zł - dwukrotna wymiana klapy kolanowej, jednokrotna wymiana leja - 2 300 zł, 1 500 zł na kosmetyki i środki do pielęgnacji kikutu, 12 sztuk pończoch kikutowych rocznie, ze skierowaniem 240 zł. W sumie jest to kwota 7 040 zł, która miesięcznie daje 587 zł. Do tej kwoty Sąd doliczył średniomiesięczny zakup pończoch forte i silikonowych w kwocie 1 744 zł (pończochy Frote 60 sztuk - 12 sztuk refundowanych wg. opinii biegłego M. C. = 48 sztuk * 13 zł = 624 zł; pończochy silikonowe 70 sztuk rocznie 290 zł za sztukę - 20 300 zł; w sumie 20 924 zł/ 12 = 1 744 zł). Przy obliczaniu kwoty zakupu pończoch Sąd pierwszej instancji wziął pod uwagę ceny wynikające z faktur dołączonych do pozwu. Wskazał, że wprawdzie faktury te pochodzą z 2008 i 2009 roku i z uwagi na upływ czasu istotnie nastąpił wzrost cen, to jednak miarkował kwotę dotyczącą zakupu pończoch, gdyż powód korzystał i korzysta z dofinansowania z (...) na ich zakup. Kwoty tego dofinansowania nie podał, a ma ona istotne znaczenie dla faktycznie ponoszonych przez niego z tego tytułu wydatków. Do powyższej kwoty Sąd Okręgowy doliczył zasądzoną już wyrokiem z dnia 27 listopada 2002 r. Sądu Okręgowego w Nowym Sączu do sygn. IC 305/01 kwotę po 200 zł miesięcznie uzyskiwaną od szpitala, za niepowodzenie w przyszłości. Przyznana już kwota renty nie wynikała ze zwiększonych kosztów leczenia. Ostatecznie tytułem renty od dnia 1 stycznia 2015 roku Sąd Okręgowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 531 zł, w miejsce renty wynikającej z wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 27.11.2002 roku do sygn. IC 305/01. Sąd pierwszej instancji zasądził na rzecz powoda także rentę skapitalizowaną w kwocie 61 200 zł (1 700 zł * 36 miesięcy), od dnia 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2014 r. związaną ze zwiększonymi wydatkami na zakup pończoch frote i silikonowych do protezy, z uwzględnieniem cen tych pończoch wynikających z faktur z k. 18 i 19. Powód zużywał 60 sztuk pończoch forte, z czego 12 sztuk jest refundowanych. Powód zakupił zatem 48 sztuk tych pończoch, co w przeliczeniu przez 13 zł za sztukę, daje 624 zł rocznie. Powód kupował też 70 sztuk rocznie pończoch silikonowych 290 zł za sztukę, co dało 20 300 zł. W sumie rocznie koszt pończoch wyniósł 20 924, co w przeliczeniu miesięcznym dało 1 744 zł. Powód domagał się jednak kwoty 1 700 zł od dnia 1 stycznia 2012 roku do chwili obecnej tytułem renty na zwiększone potrzeby związane z utrzymaniem protezy. Sąd Okręgowy był zatem związany żądaniem pozwu i kwotą wskazanej renty. O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł zgodnie z art. 100 k. p. c.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części objętej: pkt I co do kwoty 81 000 zł, tj. w zakresie przekraczającym kwotę 39 900 zł (tj. w zakresie zasądzającym skapitalizowaną rentę w wysokości 61 200 zł oraz w zakresie zasądzającym kwotę 20 000 zł na protezę kąpielową); pkt II co do kwoty 1 744 zł, tj. w zakresie przekraczającym kwotę 787 zł (587 zł + 200 zł); pkt IV co do kwoty 5 882,13 zł, tj. w zakresie przekraczającym kwotę 8 074 zł; pkt V co do kwoty 1 447 zł, tj. w zakresie przekraczającym kwotę 2 170 zł. Wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa w tym zakresie, ewentualnie o uchylene wyroku w zaskarżonej części i przekazanie w tym zakresie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania przy rozstrzygnięciu o kosztach postępowania apelacyjnego, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, polegające na błędnej wykładni i niewłaściwym zastosowaniu:

- art. 44 § 1 i 2 k. c., przez uznanie za konieczne i celowe wydatki na zakup protezy kąpielowej oraz na zakup 48 sztuk pończoch frotte i 58 sztuk pończoch silikonowych,

- art. 907 § 2 k. c., przez uznanie za zmianę stosunków, uzasadniającą zmianę wysokości renty, potrzebę posiadania przez powoda protezy kąpielowej oraz takiej liczby pończoch, która znacznie przekracza ilość potrzebną do normalnego używania protezy;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj.

- art. 233 § 1 k. p. c., poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i dokonanie dowolnej oceny dowodów, w tym nieuzasadnione uwzględnienie w stosunku do powoda jako konkretnego poszkodowanego konieczności zakupu protezy kąpielowej oraz cotygodniowej wymiany pończoch frotte i silikonowych oraz

- 100 k. p. c., poprzez obciążenie całymi kosztami postępowania strony pozwanej, mimo, że powód wygrał sprawę w części;

3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na ustaleniu, że:

- zachodzi konieczność zakupu protezy kąpielowej, która „ułatwi powodowi codzienne funkcjonowanie i zniweluje obawy o poślizgnięcie się pod prysznicem”, mimo że z opinii biegłego M. C. wynika, iż taka proteza służy celom rekreacyjnym i jest mało prawdopodobne, że powód będzie z niej korzystał,

- powód potrzebuje rocznie ok. 60 sztuk pończoch frotte i 70 sztuk pończoch silikonowych, mimo, że NFZ refunduje 12 sztuk pończoch frotte, co oznacza, że taka właśnie ich ilość zabezpiecza normalne używanie protezy.

Powód zaskarżył wyrok w części co do punktów: I w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy nie zasądził odsetek ustawowych od należności z tytułu renty w wysokości 1 700 zł płatnej miesięcznie z góry do 10. dnia każdego miesiąca za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. oraz w zakresie, w jakim nie orzekł o początkowym terminie naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie od należności w wysokości 20 000 zł od 20 grudnia 2013 r. do 10 grudnia 2014 r.; III w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy oddalił powództwo o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwot w wysokości: 34 700 zł wraz z ustawowymi odsetkami naliczanymi od 29 grudnia 2011 r. do dnia zapłaty, 1 569 zł płatnej do 10. dnia każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia począwszy od dnia 1 stycznia 2015 r. tytułem renty na poczet zaspokojenia potrzeb życiowych, w tym całości kosztów z tytułu utraconego zarobku. Wniósł o: zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda dalszej kwoty 34 700 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 20 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty, ewentualnie uchylene zaskarżonego wyroku w tej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji; zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda odsetek ustawowych od kwoty 20 000 zł za okres od 20 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty; zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie I i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda odsetek ustawowych od kwoty 61 200 zł, naliczanych od kwot:

- 1 700 zł od 11.01.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.02.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.03.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.04.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.05.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 12.06.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.07.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.08.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.09.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.10.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.11.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.12.2012 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.01.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 12.02.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 12.03.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.04.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.05.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.06.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.07.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.08.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.09.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.10.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 12.11.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.12.2013 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.01.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.02.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.03.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.04.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.05.2014 do dnia zapłaty,

- 1 700 zł od 11.06.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.07.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 12.08.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.09.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.10.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.11.2014 do dnia zapłaty,
- 1 700 zł od 11.12.2014 do dnia zapłaty,

zmianę zaskarżonego wyroku w punkcie II i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda dalszej kwoty renty w wysokości 1 569 zł płatnej do 10. dnia każdego miesiąca z góry wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek zwłoki, począwszy od 1 stycznia 2015 r. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na zaskarżone rozstrzygnięcie, tj.:

a. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym poprzez naruszenie art. 233 k. p. c. i przyjęcie, że opinia producenta protez, tj. firmy (...) Sp. z o. o. nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem stanowi ofertę handlową, podczas gdy z opinii biegłego M. C. wynika wprost, że protezy typu (...) wykonuje firma (...) Sp. z o. o. lub inne pracownie protetyczne posiadające certyfikat tej firmy, a co za tym idzie, wykonanie protezy dla powoda będzie odbywało się zgodnie z procedurą przyjętą w firmie (...) Sp. z o. o.;

b. niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez naruszenie art. 227 k. p. c. polegające na braku ustalenia, czy w celu wykonania protezy stałej typu (...) powód będzie musiał wcześniej korzystać z protezy tymczasowej, bowiem protezy te wykonuje firma (...) Sp. z o. o., lub inne pracownie protetyczne posiadające certyfikat tej firmy;

c. niewyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności mających wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, poprzez naruszenie art. 227 k. p. c., a polegające na zaniechaniu ustalenia, czy w okolicznościach niniejszej sprawy zastosowanie u pacjenta protezy wykonywanej w nowej technologii nie wymaga ponownego ukształtowania kikuta kończyny oraz w konsekwencji czy brak zaopatrzenia powoda w protezę tymczasową nie wpłynie negatywnie na możliwość, sposób i komfort użytkowania protezy właściwej;

d. naruszenie art. 321 § 1 k. p. c., poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda należności w wysokości 61 200 zł tytułem skapitalizowanej renty w kwocie 1 700 zł miesięcznie za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r., w sytuacji, w której powód nie wniósł o skapitalizowanie renty, lecz wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz renty w wysokości 1 700 zł miesięcznie płatnej do 10. dnia każdego miesiąca wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r.;

e. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, poprzez naruszenie art. 228 § 1 k. p. c., art. 231 k. p. c., art. 233 k. p. c. i przyjęcie, że powód na skutek utraty części lewej nogi nie utracił możliwości zarobkowych, a co za tym idzie uzyskiwać zarobki rzędu 1 200 zł miesięcznie, pomimo, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz faktów notoryjnych wynika, że powód ze względu na swój stan zdrowia i miejsce zamieszkania faktycznie nie ma takich możliwości zarobkowych, jak osoby zdrowe w podobnym do powoda wieku i o podobnym wykształceniu;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a. art. 481 § 1 k. c. oraz art. 476 k. c., poprzez brak jego zastosowania i nie zasądzenie przez Sąd I instancji odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie dochodzonej renty w wysokości 1 700 zł miesięcznie, płatnej z góry do 10 dnia każdego miesiąca za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. oraz nie zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda obowiązku zapłaty odsetek ustawowych od kwoty 20 000 zł za opóźnienie, począwszy od 10 grudnia 2014 r. podczas gdy na gruncie niniejszej sprawy odsetki te powinny być naliczane począwszy od dnia 20 grudnia 2013 r.

b. art. 444 § 2 k. c., poprzez jego wadliwe zastosowanie o raz art. 65 Konstytucji RP poprzez jego niezastosowanie i nie uwzględnienie faktu notoryjnego i nie wymagającego dowodu, iż na skutek utraty nogi powód utracił możliwości zarobkowe w stopniu odpowiadającym możliwościom zarobkowym jego rówieśników, a także przyjęcie, iż powód nie ma prawa do swobodnego wyboru pracy oraz że powinien wykonywać każdą dostępną pracę w celu własnego utrzymania, w sytuacji w której został inwalidą z wyłącznej winy pozwanego;

c. art. 444 § 1 k. c., poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że przepis ten pozwala na dokonanie miarkowania renty z uwagi na fakt, że powód otrzymywał refundację z (...) na zakup pończoch żelowych, podczas gdy z przepisu tego nie wynika uprawnienie do miarkowania renty z tego tytułu.

W odpowiedzi na apelację strony pozwanej powód wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 382 k. p. c. przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, **z wyjątkiem ustalenia**, że powód kupuje rocznie 60 sztuk pończoch frotte po 13 zł oraz 65 – 70 pończoch silikonowych po 280 – 290 zł. Motywy zmiany powyższych ustaleń zaprezentowane zostaną w dalszej części uzasadnienia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Obie apelacje zasługiwały częściowo na uwzględnienie.

Strona pozwana podniosła szereg zarzutów, dotyczących naruszenia zarówno prawa procesowego i materialnego jak i błędnych ustaleń faktycznych, w istocie jednak sprowadzają się one do wskazania 2 uchybień Sądu pierwszej instancji, z których każde następnie zostało zakwalifikowane jako odrębne naruszenie prawa procesowego, materialnego oraz niewłaściwe ustalenia faktyczne: a) uznanie przez Sąd, że konieczne i celowe wydatki powoda, będące następstwem szkody wyrządzonej przez stronę pozwaną, obejmują zakup protezy kąpielowej (zarzut nr 1 tiret 1 i 2, nr 2 tiret 1 i nr 3 tiret 1), b) uznanie przez Sąd, że do tych celowych i koniecznych wydatków zalicza się również zakup w ciągu roku 60 pończoch frotte oraz 70 sztuk pończoch silikonowych (zarzut nr 1 tiret 1 i 2, nr 2 tiret 1 oraz nr 3 tiret 2). Ponadto strona pozwana zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 100 k. p. c., poprzez niewłaściwe rozstrzygnięcie o kosztach procesu (zarzut nr 2 tiret 2). Zgodnie z tzw. zasadą pierwszego ogniwa zarzut apelacyjny powinien wskazywać pierwotną przyczynę uchybienia, źródło błędu. To samo uchybienie powinno być przedmiotem jednego zarzutu. Charakter potencjalnych uchybień Sądu pierwszej instancji determinuje kolejność ich oceny. Rozważania prawidłowości zastosowania prawa materialnego przez Sąd pierwszej instancji muszą być poprzedzone ustaleniem, że Sąd ten prawidłowo zrekonstruował stan faktyczny, należycie stosując przepisy postępowania. Oczywistym jest bowiem, że Sąd nie mógłby uczynić zadość prawu materialnemu, jeżeli zastosowałby je do nienależycie ustalonego stanu faktycznego. W związku z tym, najpierw konieczne jest ustalenie, czy Sąd Okręgowy prawidłowo przeprowadził postępowaniem dowodowym, ustalenie bowiem, że zostały naruszone rządzące nim reguły, co w rezultacie doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych, czyni zbytecznym ocenę subsumpcji takich wadliwych ustaleń pod daną normę prawną.

Trafnie strona pozwana zarzuca, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał podstaw do przyjęcia, że powód co roku kupuje 60 pończoch frotte, z czego zakup 12 jest refundowany i 70 pończoch silikonowych. Sąd pierwszej instancji oparł swe ustalenia w tym zakresie na zeznaniach powoda oraz 4 fakturach. Słusznie strona pozwana podnosi, że był to niewystarczający materiał dowodowy do poczynienia takich ustaleń. Na poparcie swych twierdzeń powód przedłożył jedynie cztery faktury: z 12 września 2002 r. za zakup 12 pończoch frotte po 13 zł

sztuka (k. 18), z 11 lipca 2008 r. za zakup pończochy żelowej za 290 zł (k. 19), z 28 listopada 2000 r. za zakup pończochy silikonowej za 280 zł (k. 20) i z 20 lipca 2009 r. za zakup pończochy żelowej za 280 zł (k. 21). Bez wątplenia nie sposób ustalić w oparciu o te cztery dokumenty rachunkowe, że powód rocznie kupuje 60 pończoch frotte i 70 pończoch silikonowych. Po pierwsze, potwierdzają one zakup tylko 12 pończoch frotte i 3 silikonowych. Po drugie, dotyczą one zakupów na przestrzeni ponad 14 lat, przy czym ostatnia z faktur pochodzi sprzed ponad 5 lat licząc wstecz od daty wydania wyroku przez Sąd I instancji. Niewątpliwie jest to zbyt wąty materiał dowodowy, by wykazywał prawdziwość twierdzeń powoda. Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 6 k. c. i odpowiadającym mu na gruncie procesowym art. 232 k. p. c. ciężar udowodnienia danej okoliczności spoczywa na osobie, która wywodzi z niej skutki prawne. To zatem powód powinien był wykazać, że rocznie nabywa ww. liczbę pończoch. Podane przez niego liczby sugerują, że kupuje on jedną pończochę silikonową i jedną pończochę frotte średnio częściej niż raz na tydzień. Musi zatem budzić wątpliwości, że celem wykazania tej okoliczności przedstawił on nie tylko jedynie cztery dokumenty rachunkowe, ale musiał posłużyć się fakturami sprzed kilku, a nawet kilkunastu lat. Gdyby rzeczywiście powód tak często nabywał pończochy, niewątpliwie musiałby dysponować większą liczbą faktur, w tym także bardziej aktualnych. Nawet gdyby nie zachowywał każdego rachunku, to całkowicie sprzecznym ze wskazaniami doświadczenia życiowego jest przyjęcie, że nie dysponuje on żadnymi aktualnymi fakturami, a w posiadaniu jego znajdują się jedynie te wystawione przed pięciu czy czternastoma laty. Powód nie starał się nawet przedłożyć nowych dokumentów rachunkowych na etapie po wniesieniu pozwu, mimo że miał świadomość, że stanowią one istotny materiał dowodowy. Postępowanie w sprawie toczyło się od 29 grudnia 2011 r., jeżeli zatem rzeczywiście powód kupowałby łącznie 130 pończoch rocznie, dysponowałby on dużą liczbą rachunków choćby za ten okres. Powód nie wnioskował także o przeprowadzenie żadnych innych dowodów, które potwierdzałyby zakup przez niego wskazanej liczby pończoch. W świetle powyższego jego zeznania w tym zakresie są zupełnie gołosłowne i należało ocenić je przez pryzmat oczywistego interesu procesowego powoda. Brak było podstaw, by dać im wiarę. Wobec nieustalenia, że powód faktycznie nabywa rocznie 60 pończoch frotte oraz 70 pończoch silikonowych, brak było jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że z uwagi na uszkodzenie ciała konieczne jest przez powoda ponoszenie wydatków na nabywanie ich w takiej liczbie. Oczywiście sam fakt, że powód ich nie nabywa nie przesądzały o tym, że nie są mu one konieczne dla prawidłowego funkcjonowania (a więc stanowią celowe i niezbędne wydatki, będące następstwem szkody wyrządzonej mu przez stronę pozwaną). Jednak powód w żaden sposób nie wykazał tej okoliczności. Trafnie pełnomocnik powoda w odpowiedzi na apelację strony pozwanej wskazuje, że takiej oceny dokonać mogli biegli. Jednakże w sporządzonych w sprawie opiniach biegli nie wypowiedzieli się w tym przedmiocie, gdyż powód nie złożył stosownego wniosku o przeprowadzenie dowodu na tę okoliczność. Reasumując, Sąd pierwszej instancji w sposób dowolny przyjął, że powód w wyniku amputacji lewej stopy i połowy lewego podudzia zmuszony jest ponosić wydatki na zakup 60 pończoch frotte i 70 pończoch silikonowych rocznie. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dawał ku temu podstaw. Sąd Okręgowy naruszył zatem art. 233 § 1 k. p. c, ustalony przez niego stan faktyczny nie wynikał logicznie z przeprowadzonych dowodów, a rozumowanie Sądu w tym zakresie nie odpowiadało wskazaniom doświadczenia życiowego.

Powyższe ustalenia potwierdza wynik postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd Apelacyjny. Powód został wezwany do złożenia w terminie 14 dni rachunków potwierdzających zakup pończoch frotte i silikonowych za okres od wniesienia pozwu do 31 grudnia 2014 r. (k.421). Powód przedłożył jedynie trzy takie faktury: z 14 listopada 2012 r. za 3 pończochy po 40,95 USD (k. 427), z 2 grudnia 2013 r. za 2 pończochy silikonowe po 60 zł (k. 429) i z 5 lutego 2015 r. za 3 pończochy po 37,25 USD (k. 430). Przedłożona wraz z nimi czwarta faktura z 16 września 2013 r. wbrew twierdzeniom powoda nie została wystawiona w związku z zakupem pończoch, ale środka S. 2%, co w sposób jednoznaczny wynika z jej treści (k. 428). Oznacza to, że powód przedłożył jedynie 3 faktury za zakup łącznie 8 pończoch w przeciągu 3 lat. Tymczasem twierdzi on, że w ciągu roku zużywa łącznie ok. 130 pończoch frotte i silikonowych. Tłumaczenia powoda, że nie jest on w stanie przedłożyć większej liczby faktur z powodu przekazywania ich oryginałów (...) w związku z uzyskiwaną refundacją na ich zakup zupełnie nie przekonuje zważywszy, że refundacja ta obejmuje jedynie zakup 12 pończoch frotte rocznie. Nadto powód był świadomy, że faktury te stanowią istotny dowód w sprawie, gdyżby zatem nawet przekazywał je (...) powinien był przezornie sporządzić ich fotokopie, choćby w okresie, w którym toczyło się postępowanie przed Sądem pierwszej instancji. Tym samym powód ponownie przedłożył jedynie niewielką liczbę faktur, nadto okresy dzielące daty ich

wystawienia wynosiły ok. roku (listopad 2012 r., grudzień 2013 r., luty 2015 r.), co wskazuje na to, że powód w rzeczywistości dokonuje sporadycznie zakupów pończoch. Nadto ceny zakupionych silikonowych skarpet widniejące na przedłożonych fakturach wynoszą od kilkudziesięciu do stu kilkudziesięciu złotych za sztukę, nie zaś jak twierdził powód ok. 280 – 290 zł. Zaniechanie przez powoda przedłożenia większej liczby faktur należało ocenić, zgodnie z art. 233 § 2 k. p. c., w świetle pozostałego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Jak zostało już wskazane, brak było wystarczających dowodów, że powód używa pończoch w ilości, jaką wskazywał w swych pismach procesowych i zeznając przed Sądem. Nieprzedłożenie stosownych rachunków mimo wezwania Sądu potwierdza trafność konkluzji, że w istocie pończoch w podawanej liczbie nie używa. Potwierdza to opinia uzupełniająca sporządzona przez M. C. na zlecenie Sądu Apelacyjnego, który wskazał, że roczne zużycie pończoch typu frotte wynosi w sytuacji powoda przeciętnie 12 sztuk, czyli tyle, ile objętych jest refundacją, zaś trwałość pończoch silikonowych wynosi ok. 3 miesiące, w związku z czym zużywa się ich 4 rocznie. Natomiast po zmianie protezy na model typu H. w ogóle pończochy, zarówno frotte jak i silikonowe, nie będą powodowi potrzebne (opinia uzupełniająca, k. 433 - 436). Powód złożył pismo procesowe zawierające zarzuty do opinii uzupełniającej biegłego, jednakże wszelkie wątpliwości zostały przez biegłego w sposób przekonywający wyjaśnione (opinia uzupełniająca, k. 462 – 463). Wyraźnie stwierdził on, że mając 36-letnie doświadczenie nie spotkał się jeszcze ze zużyciem pończoch w rozmiarach wskazywanych przez powoda. Wydatki związane z użytkowaniem nowej protezy nie będą obejmowały zakupu pończoch, zostały nadto uwzględnione przez Sąd pierwszej instancji przy ustalaniu wysokości renty należnej powodowi. Powód wniósł kolejne pismo, wnosząc o przeprowadzenie uzupełniającej opinii biegłego lub sporządzenie opinii przez innego biegłego. Wniosek ten został oddalony na zasadzie art. 217 § 3 k. p. c., w części w jakiej zmierzał on jedynie do przewłoki postępowania i na zasadzie art. 381 k. p. c, w części, w jakiej powód wniósł o przeprowadzenie nowego dowodu, mimo że mógł go powołać jeszcze w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji. Powód sformułował do opinii uzupełniającej dwa zarzuty identyczne z tymi, które podniósł w poprzednim piśmie procesowym. Biegły w swej opinii w sposób jednoznaczny i przekonywający już się do nich odniósł, wskazując, że nie spotkał się nigdy ze zużyciem pończoch jak podnoszone przez powoda oraz wskazał koszty eksploatacji nowej protezy. Ponowne zwracanie się do biegłego z tymi samymi pytaniami ocenić należało jako działanie zmierzające jedynie do spowodowania zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Nadto powód wniósł o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego celem ustalenia kosztów serwisowania protezy. Oczywiście jest, że powód mógł wnosić o przeprowadzenie takiego dowodu od samego początku postępowania przed Sądem pierwszej instancji, okoliczność, że proteza będzie wymagała konserwowania była mu znana i wskazywał na nią także biegły w swych opiniach, kalkulując koszty jej eksploatacji. Wniosek ten podlegał zatem oddaleniu, gdyż potrzeba przeprowadzenia dowodu nie powstała po wydaniu wyroku Sądu pierwszej instancji (art. 381 k. p. c.).

Reasumując, Sąd pierwszej instancji błędnie przyjął, że koszty wywołane uszkodzeniem ciała powoda, spowodowanym przez stronę pozwaną, obejmują niezbędne i celowe wydatki na zakup pończoch w kwocie 1 744 zł miesięcznie. Niezasadne było zatem podwyższenie przez Sąd Okręgowy należnej powodowi od strony pozwanej renty o powyższą kwotę w punkcie II zaskarżonego wyroku, a także zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda w punkcie I zaskarżonego wyroku kwoty 61 200 zł tytułem skapitalizowanej renty w zakresie obejmującym powyższą kwotę za okres 36 miesięcy (przy czym powód ograniczył swe roszczenie do kwoty 1 700 zł miesięcznie). W związku z tym Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 § 1 k. p. c. w punkcie pierwszym sentencji wyroku zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że: obniżył kwotę zasądzoną przez Sąd Okręgowy od strony pozwanej na rzecz powoda w punkcie pierwszym o kwotę 61 200 zł oraz obniżył kwotę zasądzoną na rzecz powoda od strony pozwanej w punkcie drugim renty o kwotę 1 744 zł miesięcznie.

Niezasadne były natomiast zarzuty strony pozwanej dotyczące uznania przez Sąd, że konieczne i celowe wydatki powoda, będące następstwem szkody wyrządzonej przez stronę pozwaną, obejmują zakup protezy kąpielowej. Co do podnoszonego naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 k. p. c. to wskazać należy, iż argumenty strony pozwanej nie są trafne. Nie wykazała ona, że Sąd pierwszej instancji ustalając, że proteza taka ułatwi powodowi dbałości o codzienną higienę osobistą przekroczył granice swobodnej oceny dowodów, a jego rozumowanie było nielogiczne i sprzeczne ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego. Przeciwnie, ustalenia Sądu Okręgowego znajdują oparcie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Powód zeznał, że ma problemy z kąpielą, gdyż z powodu

protezy obawia się o poślizgnięcie. Trudno oczekiwać od powoda, by przedstawił jakiegokolwiek dodatkowe dowody na tę okoliczność, pozostały w sprawie materiał dowodowy nie dawał natomiast podstaw, by w tym zakresie powodowi nie dać wiary. Słusznie strona pozwana wskazuje, że biegły M. C. w swej opinii podał, że protezy kąpielowe nie należą do wyrobów niezbędnych (opinia uzupełniająca, k. 338) Niemniej Sąd Okręgowy nie ustalił, że taka proteza jest powodowi niezbędna, lecz że poprawi mu komfort życia. Biegły wskazał natomiast w swej opinii, że istotną kwestią przy podejmowaniu przez osoby dotknięte niepełnosprawnością ruchową w postaci braku kończyny dolnej decyzji o zakupie protezy kąpielowej jest ich cena. Rozumieć to należy w ten sposób, że wysoka cena tych protez często zniechęca do ich zakupu, a samo ich posiadanie nie jest niezbędne do codziennego funkcjonowania. Potwierdzili to w swej opinii uzupełniającej biegli sporządzający opinię Katedry i Zakładu Medycyny Sądowej i Toksykologii Sądowo-Lekarskiej (...) w K., wskazując, że użytkowanie protezy kąpielowej podniesie komfort życia powoda (k. 184). Nietrafne są także twierdzenia strony pozwanej, że z oferty handlowej Spółki (...) wynika, że proteza taka służy głównie celom rekreacyjnym. Przeciwnie, z oferty tej wynika, że zaopatrzenie powoda w tę protezę umożliwi mu codzienną dbałość o higienę w normalnych warunkach, a dodatkowo także np. pełen uczestniczenie w wakacyjnym wypoczynku nad wodą (k. 120). Także okoliczność, że powód zgłosił roszczenie o zasądzenie od strony pozwanej kwoty odpowiadającej kosztowi zakupu protezy kąpielowej dopiero po otrzymaniu oferty handlowej Spółki (...) w żaden sposób nie przesądza o nieprawidłowości ustaleń Sądu. Taka chronologia wypadków jest zrozumiała wzięwszy pod uwagę, że powód do tego czasu mógł w ogóle nie wiedzieć, że istnieje możliwość zakupu takiej protezy, która istotnie poprawiłaby komfort jego życia. Brak było zatem przesłanek do zakwestionowania ustaleń Sądu Okręgowego w powyższym zakresie.

Niezasadny był także zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 444 § 1 k. c. (zarzut naruszenia art. 444 § 2 k. c. i art. 907 § 2 k. c. dotyczył podwyższenia przez Sąd Okręgowy przysługującej powodowi od strony pozwanej renty o kwotę odpowiadającą kosztom nabycia pończoch, zatem wobec uznania przez Sąd Apelacyjny nieprawidłowości ustaleń Sądu Okręgowego w tym zakresie stał się on bezprzedmiotowy). Zgodnie ze zd. 1 tego przepisu w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Obowiązek kompensaty kosztów obejmuje wszystkie niezbędne i celowe wydatki wynikające ze zdarzenia, które spowodowało szkodę. W przypadku kalectwa wydatki te służyć mają m. in. umożliwieniu poszkodowanemu prowadzenia normalnego życia w społeczeństwie. Ocena celowości i konieczności wydatków wymaga uwzględnienia wszystkich istotnych okoliczności danego wypadku (por. wyrok SN z dnia 9 stycznia 2008 r., II CSK 425/07, Mon. Praw. 2008, nr 3, s. 116). W konkretnej sprawie okazać się może, że niezbędnym i celowym wydatkiem będzie np. zakup samochodu, czy innego pojazdu inwalidzkiego, jeżeli będzie to kompensować kalectwo osoby poszkodowanej i np. umożliwi jej kontynuowanie działalności zarobkowej sprzed zdarzenia, które spowodowało szkodę (por. np. wyrok SN z 14 maja 1997 r., II UKN 113/97, OSNP 1998 r., nr. 5 poz. 163). Konieczność i celowość wydatków nie oznacza bowiem, co zdaje się sugerować strona pozwana, że są one poszkodowanemu nieodzowne dla funkcjonowania, lecz że są one właściwe dla skompensowania poniesionej przez niego szkody, w tym poprzez umożliwienie mu normalnego życia. W niniejszej sprawie zakup protezy kąpielowej ułatwi powodowi dbanie o higienę i podniesie komfort jego życia. To podniesienie komfortu niewątpliwie w pewnym stopniu zbliży go do poziomu osoby, która będąc w wieku powoda i w pełni sprawną ruchowo bez problemu wykonuje rutynowe czynności z zakresu higieny osobistej, takie jak kąpiel pod prysznicem. Zakup protezy zrealizuje zatem swą funkcję kompensacyjną, jego koszt jest zatem w sytuacji powoda celowy i konieczny.

Z powyższych względów w pozostałym zakresie apelacja strony pozwanej, z wyjątkiem zaskarżenia rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów, które z racji zmiany zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o głównym roszczeniu powoda musiało ulec zmiennie, podlegała oddaleniu na zasadzie art. 385 k. p. c. Znalazło to odzwierciedlenie w punkcie 2 sentencji wyroku.

Częściowo zasadna była również apelacja powoda.

Niezasadne były zarzuty naruszenie przez Sąd Okręgowy przepisów prawa procesowego. Nie naruszył on art. 233 § 1 k. p. c. poprzez nie danie wiary ofercie handlowej Spółki (...). Sąd pierwszej instancji w sposób wyczerpujący wyjaśnił, dlaczego odmówił jej mocy dowodowej. Spółka sporządziła wycenę na zlecenie powoda. Zasadne było zatem podejrzenie, że jej treść może odbiegać od rzeczywistości w sposób korzystny dla interesu procesowego powoda. Sąd w

zakresie ceny protezy oparł się natomiast na opinii biegłego M. C.. Rozumowanie Sądu Okręgowego zasługuje na pełną aprobatę. Po pierwsze, wskazać należy, że cena protezy jest okolicznością, której ustalenie wymaga wiedzy specjalnej. Wobec istnienia sporu między stronami w tym zakresie konieczne było przeprowadzenie celem jej ustalenia dowodu z opinii biegłego, co też Sąd Okręgowy uczynił. Sąd nie mógł dokonać tych ustaleń w oparciu o wycenę sporządzoną przez Spółkę (...) z inicjatywy powoda, nie posiadała ona bowiem waloru dowodowego równego opinii biegłego. Jest to dokument prywatny, stanowiący jedynie uzupełnienie twierdzeń powoda. Pośrednio mogłaby wpłynąć na ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji, gdyby okoliczności wskazane w jej treści pozostawały poza sporem między stronami. Tak jednak nie było, strona pozwana zakwestionowała przedmiotową wycenę (pismo procesowe strony pozwanej, k. 143 – 143). Zarzuty powoda są zatem zupełnie nieuzasadnione. Sąd natomiast oparł się w swych ustaleniach na opinii biegłego M. C., której słusznie dał wiarę, a której powód w sposób przekonywający nie zakwestionował. Biegły M. C. przedstawił ceny wykonania protez właściwych dla powoda, w tym modelu H., której podzespoły produkuje Spółka (...). Powód skutecznie nie wskazał, że cena podana przez biegłego nie odpowiada rzeczywistości. Sam fakt, że w wypadku wykonania protezy przez Spółkę (...) kosztować ona będzie określoną kwotę nie ma żadnego znaczenia w świetle ustalenia przez biegłego, że powód będzie ją w stanie kupić na rynku za 39 900 zł. Zadaniem biegłego było wskazanie, za jaką cenę powód będzie w stanie nabyć protezę typu H., także wykonaną przez inny podmiot niż Spółka (...), z produkowanych przez tą Spółkę podzespołów. Różnica w cenach wynikać może z szeregu okoliczności, choćby z różnych kosztów robocizny. W związku z tym również zupełnie gołosłowne są twierdzenia, że cena tej protezy jest jednakowa na terenie całego kraju. Brakiem logiki nie są zatem obarczone rozważania sądu, ale wywód zaprezentowany w apelacji.

Również chybiony jest zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 227 k. p. c., poprzez nieustalenie przez Sąd pierwszej instancji, czy w celu wykonania protezy stałej typu (...) powód będzie musiał wcześniej korzystać z protezy tymczasowej oraz czy zastosowanie u powoda protezy wykonywanej w nowej technologii nie wymaga ponownego ukształtowania kikuta kończyny oraz czy brak zaopatrzenia go w protezę tymczasową nie wpłynie negatywnie na możliwość, sposób i komfort użytkowania protezy właściwej. Tak sformułowany zarzut apelacji zdaje się świadczyć o niezrozumieniu istoty postępowania cywilnego, które cechuje kontradiktoryjność. To nie Sąd powinien był poczynić powyższe ustalenia, ale na powódzie spoczywał ciężar procesowy wykazania powyższych okoliczności, choćby poprzez złożenie wniosku o przeprowadzenie w tym celu dowodu z opinii biegłego. Nie mógł on zasadnie oczekiwać, że Sąd pierwszej instancji go w tym wyręczy. Art. 232 zd. 2 k. p. c., przewidujący możliwość przeprowadzenia przez Sąd dowodu z urzędu ma charakter wyjątkowy i w sprawie nie zachodziły żadne szczególne okoliczności uzasadniające sięgnięcie do niego przez Sąd, zwłaszcza że powód był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego. Powoda obarczają skutki jego bezczynności. Zupełnie nieuzasadnione są zatem sformułowane w apelacji powoda oczekiwania pod adresem Sądu Okręgowego co do konieczności poczynienia ww. ustaleń. To powód powinien był udowodnić, że konieczne jest zaopatrzenie go w protezę tymczasową oraz zastosowanie protezy wykonanej w nowej technologii wymaga ponownego ukształtowania kikuta kończyny i brak zaopatrzenia w protezę tymczasową wpłynie negatywnie na sposób i komfort użytkowania protezy właściwej, skoro z tych okoliczności wywodził swe roszczenia. W końcu zupełnie chybione są zarzuty, że Sąd I instancji całkowicie pominął, iż powód na skutek tzw. „przenoszenia” protezy mógł odkształcić kikut, który po ponownym zaopatrzeniu w odpowiednią protezę może ulec ponownemu ukształtowaniu pod wpływem zmiany rozkładu nacisku masy ciała na kikut oraz pod wpływem zmiany kąta jego ustawienia w protezie. Powód nie wyjaśnił, na jakiej podstawie Sąd Okręgowy miałby dokonać takich ustaleń. Oczywiście jest bowiem, że wymagają one wiedzy specjalnej, powód zaś nie wnosił o przeprowadzenie celem ich dokonania dowodu z opinii biegłego. Na marginesie jedynie można dodać, że powyższych przypuszczeń powoda nie potwierdza treść opinii biegłego M. C., który wskazał, że z uwagi na upływ czasu od amputacji kształt kikuta jest ustabilizowany (k. 278 i 279). W końcu zaznaczyć także należy, że wskazany w apelacji art. 227 k. p. c. nie jest źródłem jurysdykcyjnych uprawnień ani obowiązków sądu, ale określa wolę ustawodawcy wyrażającą się ograniczeniem kręgu faktów, które mogą być przedmiotem dowodu w postępowaniu cywilnym i nie może być samodzielnie przedmiotem naruszenia (tak np. SN w wyroku z 9 lutego 2000 r., III KKN 434/00, LEX 530599). Oczywiście może on być pośrednio naruszony łącznie z innym przepisem postępowania, konkretyzującym obowiązki i uprawnienia sądu, np. w wypadku oddalenia przez Sąd wniosku dowodowego zmierzającego do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (tak np. SN

w wyroku z 7 marca 2001 r., I PKN 299/00, OSNP 2002 r., nr. 23, poz. 573), jednakże w niniejszej sprawie powód wniosków takich nie formułował.

Nie był także zasadny zarzut orzeczenia przez Sąd Okręgowy ponad żądanie pozwu i tym samym naruszenia art. 231 § 1 k. p. c., poprzez skapitalizowanie podwyższonej renty a nie orzeczenie jej wstecz od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie z zapłatą każdej z rat od 10. dnia każdego miesiąca. Sąd pierwszej instancji uwzględnił bowiem żądanie powoda jedynie częściowo – tj. zasądził na jego rzecz kwotę podwyższonej renty za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r., oddalił natomiast roszczenie o zapłatę odsetek za późnienie w płatności poszczególnych rat tak podwyższonej renty. Zsumowanie zasądzonej kwoty (skapitalizowanie) było operacją czysto rachunkową. Takie rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego było trafne. Zgodzić się należy z poglądem SN, że wyrok zmieniający wysokość renty na mocy art. 907 § 2 k. c. ma charakter konstytutywny, stwarza nowy stan prawny (wyrok SN z 3 sierpnia 2011 r., I PK 36/11, OSNP 2012 r., nr 19-20, poz. 239). Niemniej zasadne jest także roszczenie o zasądzenie kwoty tytułem renty za okres poprzedzający rozstrzygnięcie sądu, a następujący po zmianie stosunków, o jakiej mowa w tym przepisie. Wobec tego roszczenie powoda o zapłatę odsetek za opóźnienie z zapłatą renty w podwyższonej wysokości w okresie poprzedzającym rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji było niezasadne. Skoro podwyższenie renty nastąpiło w dacie wyrokowania, nie sposób przyjąć, że strona pozwana obowiązana była do zapłaty tej podwyższonej kwoty w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. Terminy do zapłaty kwot podwyższonej renty nie biegły, nie mogła ona zatem popaść w opóźnienie. Przyjęcie odmiennego stanowiska powodowałoby, że w istocie dłużnik nie byłby w stanie nigdy spełnić świadczenia w terminie, gdyż świadczenie to konkretyzowałoby się dopiero w wyroku Sądu, z zatem po upływie terminów zapłaty rat renty w dotychczasowej wysokości. Niezasadny jest zatem także zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k. c. i art. 476 k. c. w powyższym zakresie.

Nie był także zasadny zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 228 § 1 k. p. c., art. 231 k. p. c., art. 233 k. p. c. poprzez przyjęcie, że powód na skutek utraty części lewej nogi nie utracił możliwości zarobkowych. Sąd poczynił w tym zakresie należyte ustalenia faktyczne, że wydano wobec powoda orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, ze wskazaniem do podjęcia pracy lekkiej w warunkach specjalnych, przyznano powodowi rentę socjalną w kwocie 540 zł netto, od 2002 r. do 2011 r. powód pracował jako kasjer w stacji narciarskiej oraz w wypożyczalni rowerów na ¼ etatu. W apelacji powód w istocie nie kwestionował powyższych ustaleń Sądu, ale wysnuł z nich wnioski. Zgodzić się natomiast należy z powodem, że Sąd pierwszej instancji niewłaściwie ocenił powyższy stan faktyczny, przyjmując, że powód nie utracił możliwości zarobkowych, o czym w dalszej części uzasadnienia.

Niesłusznie powód zarzucił Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k. c. i art. 476 k. c., poprzez nie zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 20 000 zł liczonych od 20 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty. Sąd pierwszej instancji zasądził odsetki od powyższej kwoty od dnia 10 grudnia 2014 r. i było to prawidłowe rozstrzygnięcie. Powód zgłosił powyższe roszczenie w związku z koniecznością zakupu protezy kąpielowej. Wierzytelność powoda o naprawienie szkody miał charakter bezterminowy, w związku z czym dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po otrzymaniu stosownego wezwania od wierzyciela (art. 455 k. c.). Powód zgłosił powyższe roszczenie w piśmie procesowym, które wpłynęło do Sądu 20 grudnia 2013 r. (k. 222). Nie przedłożył jednak żadnego dowodu doręczenia odpisu tego pisma stronie pozwanej. Brak było zatem podstaw do przyjęcia, że wezwał ją do spełniania świadczenia w tym terminie. Słusznie zatem Sąd Okręgowy przyjął, że wezwanie takie nastąpiło dopiero na najbliższej rozprawie, tj. dnia 10 grudnia 2014 r.

Bezprzedmiotowym stało się rozpatrywanie zrzutu powoda naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 444 § 1 k. c. poprzez obniżenie należnej powodowi renty o kwotę odpowiadającą refundacji z (...) zakupu pończoch, wobec ustalenia, że powód w ogóle nie wykazał, że poniesiona przez niego szkoda obejmuje wydatki na zakup tych pończoch.

Zasadny był natomiast zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji art. 444 § 2 k. c., stosownie do którego, jeżeli poszkodowany m. in. utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty. Renta ta powinna poszkodowanemu kompensować uszczerbek w jego dochodach powstały na skutek uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia. Stanowi on różnicę między hipotetycznymi

dochodami, które poszkodowany by osiągnął, gdyby nie doszło do zdarzenia powodującego szkodę, a które jest w stanie uzyskać w rzeczywistości. Uwzględnia się zatem nie tyle faktycznie uzyskiwane przez poszkodowanego zarobki, ale jego zdolność zarobkową. Wobec powoda wydane zostało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (k. 241). Sąd Okręgowy zauważył, że orzeczenie to pochodzi z 13 października 2000 r., jednakże wydane zostało ono na stałe z uwagi na trwały charakter niepełnosprawności. Jest to zrozumiałe, uwzględniając przyczynę niepełnosprawności powoda. Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2011 r. nr 127, poz. 721 ze zm.) do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Jednocześnie w orzeczeniu o niepełnosprawności powoda znalazło się wskazanie do zatrudnienia powoda w pracy lekkiej – w warunkach specjalnych. Oczywistym jest zatem, że możliwości zarobkowe powoda w wyniku amputacji lewej stopy do połowy podudzia lewego uległy ograniczeniu w porównaniu z sytuacją, gdyby do powyższego zdarzenia nie doszło. Wymaga bowiem pracy w specjalnych warunkach. Niezasadnie zatem Sąd Okręgowy wymagał od powoda przedłożenia orzeczenia o niepełnosprawności całkowitej, która wyłączałaby go z aktywności zawodowej. Dla zasadności roszczenia z art. 444 § 2 k. c. nie jest konieczna całkowita utrata możliwości zarobkowych, wystarczające jest ich zmniejszenie, wówczas szkoda odpowiada ww. różnicy między zarobkami możliwymi do uzyskania a tymi, które byłyby uzyskiwane gdyby do zdarzenia szkodzącego nie doszło. Również wskazania doświadczenia życiowego świadczą o tym, że niepełnosprawność ruchowa ogranicza zwykle możliwości zarobkowe, zwłaszcza osób, które tak jak powód nie mają specjalistycznego wykształcenia. Należało przyjąć za powodem, że hipotetyczne zarobki które uzyskiwałby, gdyby nie zdarzenie powodujące szkodę, wynosiłyby 1 240 zł miesięcznie. Jest to kwota mniejsza nawet od miesięcznego minimalnego wynagrodzenia netto. Gdyby zatem powód podjął pracę, nie będąc ograniczony swą niepełnosprawnością, osiągałby co najmniej takie wynagrodzenie. Na marginesie jedynie wskazać należy, że czysto hipotetyczne są rozważania zawarte w apelacji dotyczące możliwych wyższych zarobków powoda. Zeznał on co prawda, że zastanawiał się nad studiami informatycznymi, jednakże wskazał, że zarzucił te plany uznając, że z takim wykształceniem nie znajdzie zatrudnienia, nie zaś z powodu swej niepełnosprawności. Doświadczenie życiowe wskazuje, że osoby niepełnosprawne ruchowo z powodzeniem podejmują naukę na studiach wyższych. Niewątpliwie w tym zakresie uwzględniać należy stan psychiczny powoda po zdarzeniu, które spowodowało jego niepełnosprawność, jednak wskazać należy, iż minęło od niego wiele lat. Trafnie powód podnosi w apelacji, że ma prawo wyboru zawodu, dodatkowo wskazać należy, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem SN poszkodowany nie ma obowiązku podjęcia jakiejkolwiek pracy (tak np. SN w wyroku z 8 czerwca 2005 r., V CK 710/04, LEX 183607). Jednakże dłużnika nie można obciążać całkowitą bezczynnością zawodową poszkodowanego w wypadku, gdy ma on realne możliwości zarobkowania. Poszkodowany, który zachował częściową zdolność do pracy, powinien ją wykorzystywać. Z tego względu zupełnie niezasadny jest zawarty w apelacji argument, że powód nie otrzymał oferty pracy w mleczarni w S., to do niego należy bowiem inicjatywa w poszukiwaniu pracy, nie może się jedynie ograniczyć się do oczekiwania na oferty od potencjalnych pracodawców (co, jak wskazuje doświadczenie życiowe, za często się nie zdarza). Podobnie nietrafiony jest argument, że obowiązek wykorzystywania zachowanych możliwości zarobkowych godzi w prawa osób niepełnosprawnych, stanowi ich dyskryminację i jest równoznaczny z nakazem pracy. Możliwość zarobkowania przez poszkodowanego wyznacza po prostu rozmiar wyrządzonej mu szkody. W zakresie, w jakim jest on w stanie uzyskiwać dochody, szkoda w postaci zmniejszenia jego możliwości zarobkowych w ogóle nie została mu wyrządzona. Tylko kwota zarobków przekraczająca dochody, jakie jest w stanie uzyskiwać, a którą byłby w stanie osiągnąć, gdyby nie doznał uszczerbku na osobie, stanowi poniesioną przez niego szkodę. Dlatego też uszczerbek, który ma skompensować sprawca szkody stanowi różnicę między hipotetycznymi zarobkami poszkodowanego, a jego rzeczywistymi możliwościami zarobkowymi, a nie faktycznymi dochodami.

Z tych względów kwotę 1 240 zł, jaką powód uzyskiwałby gdyby nie jego niepełnosprawność, należy pomniejszyć o ¼. Powód zeznał bowiem, że niemal przez cały okres od amputacji podudzia pracował zarobkowo w wymiarze ¼ czasu pracy. Oczywistym jest zatem, że w tym zakresie zachował zdolność zarobkowania, jest w stanie osiągać miesięcznie dochód rzędu co najmniej 310 zł. Twierdzenia zawarte w apelacji, że w miejscowości, w której mieszka powód, podjęcie przez niego pracy jest niemożliwe nie odpowiadają zatem rzeczywistości. Co prawda powód przerwał

pracę z uwagi na problemy z kręgosłupem, biodrem i kolanem prawej nogi, ale jak wynika ze sporządzonych w sprawie opinii dolegliwości te spowodowane były zużyciem dotychczas używanej przez powoda protezy, oczekiwać należy zatem, że ustąpią po zakupie nowej. Od kwoty tej odjąć należy uzyskiwaną przez powoda miesięcznie kwotę 540 zł tytułem renty socjalnej, rekompensuje ona bowiem utracone przez powoda możliwości zarobkowe w powyższym zakresie (zgodnie z zasadą wyrażoną w paremii compensatio lucri cum damno). Zgodnie z art. 4 ust 1 ustawy z 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 982 ze zm) renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało: 1) przed ukończeniem 18. roku życia; 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia; 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Jest to zatem świadczenie socjalne przyznawane osobie, która utraciła zdolność do pracy zanim zdążyła nabyć uprawnienia do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych ze względu na to, że niezdolność do pracy powstała przed wejściem na rynek pracy. W rezultacie miesięczny uszczerbek powoda z tytułu utraconych możliwości zarobkowych wynosi 390 zł (1240 zł – 310 zł – 540 zł). W związku z tym o tę kwotę należało powiększyć przysługującą powodowi od strony pozwanej rentę. Sąd Apelacyjny w związku z tym w punkcie 1 sentencji wyroku na zasadzie art. 386 § 1 k. p. c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że kwotę zasądzoną na rzecz powoda od strony pozwanej w punkcie I powiększył o kwotę 14 040 zł (skapitalizowana kwota 390 zł, o jaką powiększono rentę należną powodowi, za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r.), zasądzając jednocześnie od tej kwoty od strony pozwanej na rzecz powoda ustawowe odsetki za opóźnienie od dnia 22 grudnia 2014 r. (data wyroku Sądu Okręgowego) do dnia zapłaty, zaś zasądzoną na rzecz powoda od strony pozwanej w punkcie II rentę powiększył o kwotę 390 zł. Wskazać należy, że o ile słusznie Sąd Okręgowy nie zasądził odsetek od skapitalizowanej renty za okres sprzed wyrokowania, o tyle wobec nie orzeczenie przez niego w ogóle o kwocie 14 040 zł tytułem uszczerbku spowodowanego utracą przez powoda zdolnością do pracy zarobkowej, konieczne było zasądzenie przez Sąd Apelacyjny odsetek od tej kwoty od daty wyrok Sądu Okręgowego.

W pozostałym zakresie apelacja powoda podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p. c.

Reasumując, Sąd Apelacyjny w punkcie 1 sentencji wyroku na zasadzie art. 386 § 1 k. p. c. w następujący sposób zmienił dwa pierwsze punkty sentencji zaskarżonego wyroku:

1. w punkcie pierwszym zasądzoną od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 121 100 zł:
  - a. obniżył o kwotę 61 200 zł, zasądzoną przez Sąd Okręgowy tytułem skapitalizowanej renty w części obejmującej zakup przez powoda pończoch (1 700 zł x 36 miesięcy), wobec ustalenia, że powód nie wykazał, iż dokonywał zakupu tych pończoch;
  - b. podwyższył o kwotę 14 040 zł tytułem skapitalizowanej renty w części obejmującej uszczerbek z tytułu utraconej przez powoda zdolności do pracy zarobkowej (390 zł x 36 miesięcy), w związku z czym również
  - c. zasądził od kwoty 14 040 zł ustawowe odsetki za opóźnienie od 22 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty;
2. w punkcie drugim zasądzoną na rzecz powoda od strony pozwanej kwotę 2 531 zł tytułem renty:
  - a. obniżył o kwotę 1 744 zł, odpowiadającą miesięcznym wydatkom na zakup pończoch wobec przyjęcia, że powód nie wykazał, iż dokonywał zakupu tych pończoch;
  - b. podwyższył o kwotę 390 zł odpowiadającą uszczerbkowi z tytułu utraconej przez powoda zdolności do pracy zarobkowej.

Z uwagi na zmianę rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w przedmiocie roszczenia głównego, konieczne było także dokonanie zmiany w przedmiocie rozstrzygnięcia o kosztach. Czyniło to zbytecznym rozważanie podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 100 k. p. c. Ponieważ powód częściowo uległ w swym żądaniu, podstawą rozstrzygnięcia był właśnie art. 100 k. p. c. Ostatecznie powód żądał od strony pozwanej zapłaty kwoty 1 700 zł miesięcznie tytułem renty za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. (łącznie 61 200 zł),

kwoty 94 600 zł tytułem naprawienia szkody i kwoty 4 100 zł miesięcznie tytułem renty na przyszłość. Wartość przedmiotu sporu wynosiła zatem w sumie 195 400 zł (36 x 1500 zł tytułem podwyższenia renty za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. + 12 x 3 900 zł tytułem podwyższenia renty na przyszłość + 94 600 zł tytułem odszkodowania). Powód wygrał sprawę co do kwoty 84 764 zł (36 x 390 zł tytułem podwyższenia renty za okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2014 r. + 12 x 977 zł tytułem podwyższenia renty na przyszłość + 59 000 zł tytułem odszkodowania), tj. w ok. 45%. Ponieważ został zwolniony z opłaty od pozwu, należało pobrać od strony pozwanej kwotę 4 404 zł tytułem 45% tej opłaty. Nadto tymczasowo ze środków skarbu Państwa zostały pokryte wydatki na wynagrodzenie biegłych w wysokości 6 382,13 zł. Sporządzone opinie dotyczyły roszczenia powoda o zapłatę 94 000 zł tytułem naprawienia szkody związanej z koniecznością zakupu protez. W tym zakresie powód wygrał w ok. 70%, w związku z czym należało także pobrać od strony pozwanej kwotę 4 467,50 tytułem 70% wydatków na wynagrodzenie biegłych. Sąd Apelacyjny w powyższy sposób zmienił punkt IV zaskarżonego wyroku. Należało także zasądzić od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 447 zł tytułem 40% poniesionych przez powoda kosztów zastępstwa procesowego, zmieniając punkt V zaskarżonego wyroku. Nadto zasadne było nie obciążanie powoda pozostałymi kosztami procesu w postaci nieuiszczonej opłaty od pozwu i pozostałych wydatków na wynagrodzenie biegłych na zasadzie art. 113 ust. 4 i art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1205) (pkt VI zaskarżonego wyroku).

W pozostałym zakresie obie apelacje zostały oddalone.

O kosztach postępowania Apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na zasadzie art. 100 k. p. c. Strona pozwana wygrała sprawę w postępowaniu apelacyjnym w ok. 60 % (co do kwoty 47 160 zł w zakresie roszczenia o naprawienie szkody, tj. różnicy między kwotą 61 200 zł, o jaką Sąd Apelacyjny obniżył należne powodowi odszkodowanie, a kwotą 14 040 zł, o jaką to odszkodowanie zostało podwyższone, zaś co do kwoty 1354 zł x 12 w zakresie renty, tj. różnicy między kwotą 1 744, o jaką renta należna powodowi została obniżona, a kwotą 390 zł, o jaką renta została podwyższona). Należało zatem zasądzić na jej rzecz od powoda odpowiednio kwotę 4 521 zł tytułem zwrotu części kosztów procesu, na które złożyły się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 1350 zł, ustalone na podstawie § 13 ust. 1 pkt 2 i § 6 pkt 6 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 461 ze zm.) oraz opłata od apelacji w kwocie 3 171 zł. Nadto należało na zasadzie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych pobrać od strony pozwanej część opłaty od apelacji, od której wniesienia powód został zwolniony, w zakresie, w jakim strona pozwana sprawę przegrała, tj. w kwocie 562 zł. Od powoda na zasadzie art. 83 ust. 2 w zw. z art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych należało zaś pobrać kwotę 383,64 zł tytułem tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa wydatków na wynagrodzenie biegłego.

SSA Regina Kurek SSA Anna Kowacz – Braun SSA Marek Boniecki